

SULKHAN-SABA ORBELIANI TEACHING UNIVERSITY
FACULTY OF HUMANITIES

International scientific-practical conference
**FORMING OF MODERN EDUCATIONAL
ENVIRONMENT: BENEFITS, RISKS,
IMPLEMENTATION MECHANISMS**

September 29, 2017

Proceedings of the Conference

Tbilisi – 2017

Organising Committee

Ekaterine Natsvlshvili	Associate Professor, Dr. of Economics, Faculty of Business, Consultant of VET Project, National Center of Educational Quality Enhancement, Sulkhana-Saba Orbeliani Teaching University, Tbilisi, Georgia;
Nino Turabelidze	Professor, Dr. of Social Sciences, Dean of Faculty of Humanities, Sulkhana-Saba Orbeliani Teaching University (SABAUNI), Georgia;
Adamchy'k M.	Prof., Dr. Hab., Rector of the Holy Cross University, Kielce, Poland;
Georgi Velkov Kolev	Prof., Dr. Hab., Rector of Konstantin Preslavsky University of Shumen, Bulgaria;
Nataliya Pavlova	Assoc. Prof., Dr. Hab., Vice-Rector of Science, Project and International Relations, Konstantin Preslavsky University of Shumen, Bulgaria;
Krasimir Markov Markov	Professor, Dr. Hab., Dean of Faculty of Pedagogical Sciences, Konstantin Preslavsky University of Shumen, Bulgaria;
Sonya Borisova Ilieva	Prof., Dr. Hab., editor-in-chief of Scio-Brains journal, Konstantin Preslavsky University of Shumen, Bulgaria;
Teresa Giza, Prof.	Dr. Hab. of Social Sciences, Holy Cross University, Kielce, Poland;
Kostyantyn Shaposhnykov	Professor, Dr. of Economics, Head of Black Sea Research Institute of Economy and Innovation, Ukraine;
Iryna Shaposhnykova	Associate Professor, Dr. of Social Sciences, Dean of Faculty of Psychology, History and Sociology, Kherson State University, Ukraine;
Abdyrajymova Gulmira	Profesor, Dr of Social Sciences, Head of department of Sociology, Kazakh National University named after Al' -Farabi, Almaty, Kazakhstan;
Dariush Tulavec'ky	Prof., Dr Hab. of Social Sciences, University of John Paul II, Krakov, Poland.

International scientific-practical conference Forming of modern educational environment: benefits, risks, implementation mechanisms: Conference Proceedings, September 29, 2017. Tbilisi: Baltija Publishing. 200 pages.

SECTION 7. ORAL HISTORY IN MODERN RESERCH

УСНА ІСТОРІЯ: СПОГАДИ ЖИТЕЛІВ С. НОВООЛЕКСАНДРІВКА НОВОВОРОНЦОВСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ДРУГУ СВІТОВУ ВІЙНУ

Кузовова Н. М.,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії України та методики викладання
Херсонський державний університет

Дикуха В. С.,
студентка
*Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна*

Джерелами, що можуть надати додаткову цікаву інформацію про події Другої світової війни на Херсонщині є матеріали, здобуті за допомогою методів усної історії.

В Україну методика усних історичних досліджень, як і більшість здобутків західної історіографії, прийшла в 1990-х рр., точніше в 1992 р. Саме тоді стали реалізовуватись перші наукові проекти. Характерно, що започатковані вони були західними науковцями - американським дослідником В.Ноллом та випускником Гарварду Б.Гудзяком. Тематика їхніх досліджень була пов'язана з пережитим українцями травматичним досвідом. В. Нолл у 1992-1995 рр. у рамках проекту «Трансформація громадянського суспільства (Усна історія української селянської культури 1920-1923 рр.)» записав близько 400 інтерв'ю селян Центральної та Східної України, які пережили процес колективізації. У той же час Б.Гудзяк, в ним же заснованому в м. Львові Інституті історії Церкви, розпочав реалізацію масштабного проекту «Образи сили духу: Жива історія підпільного життя Української Греко-Католицької Церкви 1946-1989 рр.» [5].

В наш час усна історія - це новий напрям популярних наукових досліджень, що інтенсивно розвивається. Вона має власний метод дослідження - інтерв'ю, посередництвом якого здійснюється фіксація суб'єктивного знання окремої особистості про епоху, в якій вона жила [6].

Під час проведення дослідження засобами усної історії обов'язковою умовою є застосування методу анкетування. Даний метод дозволяє здійснювати фіксацію отриманої інформації за єдиними критеріями. Сама по собі анкета дозволяє зробити певний інформаційний зріз стосовно тих аспектів, які в ній відображаються. Тому особливо важливим моментом у створенні анкети має бути те, щоб вона своїм змістом відповідала цілям та

завданням дослідження. Застосування анкет в усному дослідженні допоможе досліднику краще орієнтуватися в матеріалі, що він збирає, а при його подальшому використанні дасть можливість швидше «вийти» на кількісні показники [7].

За допомогою цих методів були зібрані спогади жителів с. Новоолександрівка:

– *Жмакіної (Тигаревої) Зої Стефанівни*. Вона народилася 6 липня 1924 р. в селі Володимирівка Казанківського району Миколаївської області. У шістнадцятирічному віці Зоя Стефанівна разом зі своїми ровесниками-односельчанами була вивезена до Німеччини. Там Зоя Степанівна потрапила на роботу до німця-колоніста на військовий завод. Усього в Німеччині провела 3 роки [9];

– *Ліписівіцького Володимира Антоновича*. Він народився в 1912 р. в сім'ї селянина в с. Красний Двір Довбишського району Житомирської області. 3 травня 1936 р. до 5-го серпня 1941 р. працював зоотехніком радгоспу «Придніпровський» Нововоронцовського району Миколаївської області. Повернувся в село одразу після його визволення. З 1944 р. до грудня 1949 р. був директором радгоспу «Придніпровський» [9].

– *Дикухи Миколи Афанасійовича*, який народився 13 вересня 1926 р. в Чернігівській області. У 1941 р. переїхав з сім'єю до Новоолександрівки. Перебував в окупації. В селі Новоолександрівка прожив до своєї смерті 1 вересня 2005 р. [8].

– *Дикухи Петра Афанасійовича*. Він народився 15 листопада 1937 р. у в Чернігівській області. У 1941 р. переїхав з сім'єю до Новоолександрівки. Перебував в окупації [9].

У спогадах жителів села Новоолександрівка розкривається надзвичайно важлива інформація з життя села під час Другої світової війни: період окупації, в якому стані було село під час війни та після неї (що залишилося, що зруйновано), долю його жителів. Наприклад, зі спогадів Ліписівіцького можна дізнатися точні дати подій окупації та прізвища німців, які знаходились на території села протягом 1941-1943 років. Зі спогадів М. А та П. А. Дикух – про повсякденне життя мешканців села.

В центрі більшості спогадів – трагічні події. Вони інформують про значні людські жертви під час визволення села, місця поховання воїнів. Більшість визволителів села поховано на так званій «Базівській горі» та на братському кладовищі, що знаходиться в селі Новоолександрівка. У похованні брали участь майже усі чоловіки та хлопчики села, Дикуха П. А та Дикуха М. А також доклали великих зусиль для пошуку та перевезення тіл воїнів-визволителів до братських могил.

В спогадах остарбайтерів розповідається про їхнє перебування в концтаборах (Освенцім, Берген-Белазен), жахливі умови життя полонених, як годували, як карали, про тяжку роботу і про справжню жіночу дружбу.

Пропонуємо вашій увазі уривки зі спогадів:

Спогади Ліписівіцького В.А.[3] (становище села після війни)

Спогади записані в 1980-х роках:

«Коли пройшов Золоту Балку і підійшов до радгоспу, то першою помітив майстерню, червонів її дах. Потім побачив будинок на фермі, деякі тваринницькі приміщення, це вже добре. Здалеку така панорама, ніби є село, але коли підійшов ближче, відкрилась страшна картина. Села немає, залишилось лише 6 будинків цілих, усі інші без дахів, вікон і дверей, лише димарі стирчать. Тваринницькі приміщення напівзруйновані, гребля розрита. Дерева в садах, біля ставка та по вулицях вирубані.

Зайшов в перший будинок. З криком вибігла баба Нюпенчиха: «Це там мати буде рада». Вона мені розповіла, що мого брата Вітю викрали німці зі скотом, мама в Високопіллі. Її, після приходу німців, пограбував поліцай Левадний. Пограбував також сільського механіка Власова, речі його продав....»

Спогади Дикухи Миколи Афанасійовича [1] (про полонених, яких утримували в селі Новоолександрівка)

Спогади записані у 2009 році:

«За часів окупації німці утримували в Новоолександрівці полонених червоноармійців, це були здебільшого з азійських Радянських Республік, а також українці та росіяни. Утримували їх в нелюдських умовах на фермі, годували чим прийдеться. Комендант замислив побудувати в селі вулиці. Під охороною їх водили на будівництво бруківки, єдиної в селі вулиці, а також вони будували насип. Жителям села не дозволялося підходити до полонених і передавати їм речі та їжу. Та підлітки намагалися їх підкормити: носили фрукти, варили кукурудзяні качани. За це їх карали. У тяжких умовах утримання полонені помирали. Ховали їх на східній частині «базівської гори». Там вони поховані й нині.

В приміщенні школи був фашистський польовий шпиталь. Солдатів, що вмирали під час лікування, ховали в селі.»

Спогади Дикухи Петра Афанасійовича [10] (як в село Новоолександрівка прийшла сім'я Дикухів)

Спогади записані у 2014 році:

«...Вже як німці відступали, нас спочатку на Червоне, потім на Високопілля вигнали, а потім коли вже німців вигнали ми повернулися в село назад. Ми сюди приїхали 19 червня, ну ми уже були цього дня на гаврилівському степу, уже переправ через Дніпро не було, то частина пішла в Гаврилівку, частина в Усор, а частина в Новоолександрівку.

Сімей десь п'ять повернулося після війни на Чернігівщину, а ми остались вже тут.

Я як в армії був мені ще там війна та снилась ... стільки бомб, стільки снарядів... Аби в 50-ті роки я б згадав кожен день...»

Література:

1. Спогади Дикухи М. А. з музею Новоолександрівської ЗОШ, с. Новоолександрівка Нововонцовського району Херсонської області.
2. Спогади Жмакіной З. С. з музею Новоолександрівської ЗОШ, с. Новоолександрівка Нововонцовського району Херсонської області.

3. Спогади Ліпівського В. А. з музею Новоолександрівської ЗОШ, с. Новоолександрівка Нововонцовського району Херсонської області..

4. Спогади Дикухи П. А. з власного архіву Дикухи В. С.

5. Жива історія: Метод усної історії в школі [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ustnayaistoriya.info/wp-content/uploads/2015/08/oral-p18logu_Bgospige_икгапе_Book-лугБ_21_21 ст-1.pdf

6. Кушій Н.В. Книга скорботи Нововоронцовського району / Н.В. Кушій. - Херсон: Б.в., 1999. - 164 с.

7. Спогади жителів с. Новоолександрівка з музею Новоолександрівської ЗОШ, с. Новоолександрівка Нововонцовського району Херсонської області.

ДОСВІД ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ В УМОВАХ «ГІБРИДНОЇ» ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ В УСНИХ ІСТОРІЯХ УЧАСНИКІВ

Цибуленко Л. О.,
кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри історії України та методики викладання
Херсонський державний університет

Дзюбенко В. А.,
студент факультету психології, історії та соціології
Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна

У ході збройного протистояння на Сході України, трансформації й модернізації української армії, в умовах, так званої, «гібридної» війни українськими військовослужбовцями був накопичений величезний досвід у протистоянні не тільки з терористичними збройними формуваннями, криміналізованими об'єднаннями, але й зі збройними силами РФ.

Метою роботи є - на основі джерелознавчого аналізу проаналізувати досвід ведення бойових дій ЗСУ на Донбасі, дослідити проблеми реформування української армії.

Джерельну базу становлять спогади учасників АТО, які відтворюють реальну картину процесів, що відбувалися в умовах бойових дій на Сході України. При опитуванні враховувався психологічний стан бійців, їхні думки, бачення та переживання.

Поняття «гібридної» війни виявилось теоретично й практично найбільш придатним для визначення специфіки дій РФ, котра поєднуючи мілітарні, квазімілітарні, дипломатичні, інформаційні, економічні засоби, не гребуючи ядерним шантажем, послідовно намагається досягти в Україні та в інших точках світу власних, не вповні зрозумілих міжнародній спільноті політичних цілей [1, с. 15].